

ב. חיי שרה – מגן אברהם

קיימא לן משמו של האדמו"ר מקוצק: פרשיות החורף מכוסות באדרת כבדה. ועל זה הדרך נאמר שגם ההפטרות מתכנסות מתחת לאותה אדרת. הדאגה להמשך השרשרת ההיסטורית משותפת לפרשה ולהפטרה. אמנם, לא מהצד האישי – פרטי כזקן המבקש להוריש את פרי עמלו לצאצאיו, אלא כבעלי נכסים רוחניים וירושה ערכית שמבקשים היוצרים להעבירם לדורות יבואו. וכך הסכימה גם דעת עליונה. כך קראנו בפרשה הקודמת "כִּי יִדְעֵתִיו לְמַעַן אֲשֶׁר יִצְוֶה אֶת בְּנָיו וְאֶת בִּיתוֹ אַחֲרָיו וְשִׁמְרוּ דְרָדְךָ ה'" (בראשית י"ח, י"ט). את הדאגה לרצף ההיסטורי מצינו גם אצל אברהם בפרשה וגם אצל דוד בהפטרה, ומכאן טבעו חז"ל במדרשים מערכת השוואות בין אברהם לדוד, כך בייחסם לצאצאיהם, אברהם אל ישמעאל, דוד אל אדוניהו, כך ביחס למקור "פתגם העולם" (ב"ק צ"ב, ע"ב) וכך במטבע משותף של הברכה: מגן אברהם, מגן דוד. מקורו של הביטוי "מגן אברהם" בלשון התורה "אֶל תִּירָא אַבְרָם אֲנֹכִי מִגֵּן לְךָ" (בראשית ט"ו, א') ומקורו של הביטוי "מגן דוד" בשירת דוד עצמו "וַתִּתֶּן לִי מִגֵּן יִשְׁעֶךָ" (ש"ב כ"ב, ט"ו. תהלים י"ח, ל"ו). על עצם השימוש בברכת ההפטרה במטבע זו למדו חכמים (פסחים ק"ז ע"ב) מהפסוק הנזכר בנביאים "וַיַּעֲשֵׂתִי לְךָ שֵׁם גָּדוֹל כְּשֵׁם הַגְּדֹלִים אֲשֶׁר בְּאַרְצְךָ" (ש"ב ז', ט"ו) ופירש הרשב"ם "נתן הנביא אמר לדוד כן מפי הקב"ה שכשם שחותמים במגן אברהם חותמים במגן דוד הגדולים. אברהם, יצחק ויעקב ואף על גב דבשלושתם לא חתמינן, היינו לפי שאין חותמים בשניים כדכתיב "וַיְהִי הַבְּרָכָה" (בראשית י"ב, ב') מיהו שלושתם נזכרים בברכת אבות, אבל דוד שהוא יחיד בברכה הקבועה לו במי יחתמו אם לא במגן דוד". בעקבות הדברים כתב בעל עיון יעקב "צריך לעיין מאיזה טעם מסיימים רק מגן אברהם, הלא יעקב היה בחיר שבאבות, אלא שברא מזכא אבא לכך זכות יעקב ויצחק שיסיים במגן אברהם שהוא משולש בזכותם, וגם דוד נתבשר שהוא לא יבנה בית המקדש רק שלמה בנו וע"י בנו יזכה הוא לשם כשם הגדולים שיאמרו מגן דוד כמו אברהם ממש, וזה שאמר "בְּנִי, אִם חָכַם לְבָבְךָ יִשְׁמַח לְבִי גַם אֲנִי" (משלי כ"ג, ט"ו).

מבעל "ערוך השולחן" נדפס קונטרס דרשות בשם "קול בן לוי" (בצמוד ל"ערוך השולחן" הלכות נדרים) ושם (בדרוש ז') כתב: "לדעתי, על אברהם ודוד חותמים בברכת מגן אברהם מגן דוד מפני שאברהם ודוד היו להם שונאים רבים, אברהם מצד האמונה שרדפו נמרוד וכל דורו כמו שכתב הרמב"ם בספר המורה ודוד מצד גודל המלחמות שהיו לו והקב"ה גן עליהם והצילם, לכן מודיע הקב"ה שהכל בשביל אהבתם וזהו שאומרים מגן דוד מגן אברהם".

העולה מכל הנ"ל, הן מהפרשה והן מההפטרה – ה"מגן" לדורות מכוח דאגתם של אברהם ודוד לממלכתיות מורשת אברהם.